

AYOLLAR GANDBOLINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI**Vardiashvili Isa Rasulovich***Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM dotsenti*

Annotatsiya. Ushbu maqolada ayollar gandbolining jahon sport tizimidagi o'рни, rivojlanish omillari va istiqbollari ilmiy tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida sport infratuzilmasining modernizatsiyasi, murabbiylar malakasi, yosh sportchilar tayyorgarligi, zamonaviy trening texnologiyalari, psixologik tayyorlov dasturlari va iqtisodiy omillarning ayollar gandboliga ta'siri o'rganildi. Statistika ma'lumotlar, xalqaro tajribalar va amalga oshirilgan tahlillar ayollar gandbolining kelajakdagi muvaffaqiyati ko'p jihatdan ilmiy yondashuv, kompleks tayyorgarlik tizimi va sport resurslarini kengaytirishga bog'liq ekanini ko'rsatadi. Tadqiqot natijalari ayollar gandbolining global sport tizimida raqobatbardosh sport turiga aylanish istiqbollari asoslaydi.

Kalit so'zlar: Ayollar gandboli, sport rivoji, trening texnologiyalari, sport infratuzilmasi, jismoniy tayyorgarlik, murabbiylar malakasi, sport strategiyasi.

Аннотация. В статье исследуются перспективы развития женского гандбола, его роль в мировой спортивной системе и факторы, определяющие повышение качества подготовки спортсменок. В ходе исследования проанализированы спортивная инфраструктура, уровень профессионализма тренеров, подготовка юных гандболисток, современные тренировочные технологии, психологическая подготовка и экономические условия. Полученные результаты показывают, что успешное развитие женского гандбола зависит от научного подхода, комплексной подготовки и расширения спортивных ресурсов. Исследование обосновывает перспективы формирования конкурентоспособного женского гандбола в глобальной спортивной среде.

Ключевые слова: женский гандбол, спортивная подготовка, инфраструктура, тренерская компетентность, физическая подготовка, спортивные технологии, развитие спорта.

Annotation. This article examines the development prospects of women's handball, its significance in the global sports system, and the key factors contributing to the improvement of athletes' performance. The research analyzes sports infrastructure, coaching qualification, youth handball training, modern training technologies, psychological preparation, and economic factors influencing the sport. Findings indicate that the future progress of women's handball depends on scientific approaches, comprehensive training systems, and the expansion of sports resources. The study highlights the potential of women's handball to become a highly competitive and globally recognized sport.

Keywords: women's handball, sports development, training technology, physical preparation, sports infrastructure, coaching competence, sports strategy.

Kirish.

Ayollar gandboli jahon sport tizimida tobora katta ahamiyat kasb etib borayotgan jismoniy, taktik va psixologik jihatdan rivojlangan sport turi bo'lib, uning rivojlanish istiqbollari bugungi kunda ko'plab ilmiy-tadqiqotlar, amaliy kuzatuvlar va sport menejmenti yondashuvlari orqali tahlil qilinmoqda. Ayollar gandbolining keng ommalashuvi, musobaqalar sifati va sportchilar tayyorgarligi darajasining oshishi sport infratuzilmasining rivojlanishi, yoshlar o'rtasida sportga qiziqishning kuchayishi, zamonaviy trening usullarining tatbiq etilishi va xalqaro tajribaning samarali o'zlashtirilishi bilan bevosita bog'liqdir[1]. Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, ayollar gandboli nafaqat sport sifatida, balki ayollar salomatligi, jismoniy faolligi va ijtimoiy faolligini oshirishda muhim o'rin tutadi. Shu bois ushbu sport turining rivojlanish istiqbollarini ilmiy asosda o'rganish, mavjud muammolarni tahlil qilish va kelajakdagi yo'nalishlarni belgilash katta ahamiyatga ega.

Metodlar.

Tadqiqot metodologiyasini shakllantirishda ilmiy adabiyotlar tahlili, statistik ma'lumotlarni o'rganish, xalqaro gandbol federatsiyalari hisobotlari, murabbiylar va sportchilar tajribasini umumlashtirish, shuningdek, taqqoslash va kuzatuv metodlaridan foydalanildi. Ayollar gandboli bo'yicha joriy holatni baholashda Yevropa, Osiyo va Amerika federatsiyalari tomonidan o'tkazilgan rasmiy musobaqalardagi natijalar, jamoalarning taktik va texnik ko'rsatkichlari, yoshlar o'rtasida gandbolning ommalashuvi, trening metodikalarining samaradorligi hamda sport infratuzilmasining holati o'rganildi. Shuningdek, ayollar gandbolining rivojlanishiga ta'sir qiluvchi iqtisodiy, ijtimoiy va psixologik omillar, jumladan sportchilarning motivatsiyasi, jamoaviy ruh, psixologik barqarorlik va murabbiylik kompetensiyasi ham tahlil qilindi.

Natijalar.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, ayollar gandbolining jadal rivojlanishi bir nechta asosiy yo'nalishlarga bog'liq. Birinchidan, yoshlar sport maktablari va akademiyalarida gandbol bo'yicha qizlar uchun alohida bo'limlar tashkil etilishi sportchilar bazasining kengayishiga olib kelmoqda. Bu jarayon yosh gandbolchilarning erta tayyorlanishi, texnik ko'nikmalarni 8–10 yoshdan boshlab shakllantirish, koordinatsiya, chidamlilik va tezlik sifatlarini rivojlantirish imkonini beradi. Ikkinchidan, murabbiylarning malakasini oshirish dasturlari, xalqaro tajriba almashinuvi va litsenziyalash tizimining takomillashuvi ayollar gandboli sifati oshishiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda[3]. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, tajribali murabbiylar bilan ishlagan jamoalar texnik xatolar sonini 25–30% ga kamaytirgan, himoyaviy harakatlar samaradorligi esa o'rtacha 18% ga oshgan.

Uchinchi muhim yo'nalish — sport infratuzilmasining rivojlanishi. Zamonaviy sport zallari, trenajyorlar, rehabilitatsiya xonalari, tibbiy nazorat tizimi hamda videonaliz uskunalari sportchilar salohiyatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Yevropa mamlakatlari tajribalariga ko'ra, professional ayollar gandbol jamoalarining o'sishida texnologiyalarga asoslangan trening monitoringi (GPS sensorlar, puls o'lchagichlar, videonaliz) katta samaradorlik bermoqda. Ushbu jihatlar sportchining jismoniy holatini aniq baholash, mashg'ulot yuklamalarini

individual rejalashtirish va jarohatlanish xavfini kamaytirish imkonini beradi. Statistik tahlillarga ko'ra, texnologik monitoring ishlatilgan jamoalarda jarohatlar 40% gacha kamaygan[2].

Ayollar gandbolining rivojlanish istiqbollari orasida iqtisodiy omillar ham muhim o'rin tutadi. Xususan, sportga ajratilayotgan byudjet, homiylik tizimi, professional ligalarning tashkil etilishi, klublar faoliyatining tiklanishi va xalqaro sport aloqalarining kuchayishi ayollar gandbolining ommalashuviga xizmat qilmoqda. Tadqiqotlar ko'rsatadiki, homiylar bilan ishlash tizimi yo'lga qo'yilgan davlatlarda ayollar gandboli professional sportga aylangan va yoshlar orasida qiziqish keskin oshgan. Ijtimoiy omillar ham alohida e'tibor talab qiladi. Ayollar sportiga bo'lgan munosabatning ijobiylashuvi, gender tenglik tamoyillarining rivojlanishi, sportchilar uchun ijtimoiy kafolatlarning ta'minlanishi ushbu sport turiga jalb qilinadigan qizlar sonining ko'payishiga olib kelmoqda[4].

Ayollar gandbolining kelajakdagi rivojlanish istiqbollari haqida olib borilgan muhokamalar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy trening metodikalari, funksional tayyorgarlik tizimlari va psixologik tayyorlov dasturlari sportchilarning musobaqalardagi natijalarini sezilarli darajada yaxshilaydi. Jumladan, interval mashg'ulotlar, o'yin simulyatsiyasi asosidagi treninglar, balans va koordinatsiya mashqlari, kognitiv reaksiyani kuchaytirish texnikalari sportchilarning umumiy jismoniy va aqliy tayyorgarligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqotlar shuni tasdiqlaydiki, yuqori intensivlikdagi interval mashqlari (HIIT) qo'llangan guruhlarda tezkorlik va kuch chidamliligi 20–25% ga oshgan. Psixologik tayyorlov dasturlarining joriy etilishi esa sportchilarda stressga bardoshlilik, jamoaviy uyg'unlik va motivatsiya darajasini sezilarli oshirgan.

Ayollar gandbolining rivojlanish istiqbollari iqlim, hududiy sharoit, madaniy qadriyatlar va sport an'analariga ham bog'liq. Skandinaviya, Fransiya, Ispaniya va Koreya Respublikasi ayollar gandbolida yetakchi bo'lib, ularning tajribasini o'rganish boshqa mamlakatlar uchun foydali model bo'lib xizmat qiladi. Bu davlatlar sport maktablarini erta yoshdan integratsiyalash, sportchilar uchun individual rivojlanish dasturlarini ishlab chiqish, o'yin taktikasi va texnikasini

tizimli takomillashtirishga katta e'tibor qaratadi. Shu bilan birga, yosh sportchilar bilan ishlashda seleksiya tizimi, sog'liqni nazorat qilish, ovqatlanish rejimi va dam olish siklini ilmiy asosda tashkil etish muhim omillar sifatida belgilanadi[5].

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, ayollar gandbolining rivojlanish istiqbollari sport infratuzilmasining modernizatsiyasi, murabbiylar malakasini oshirish, yoshlar uchun sport dasturlarini kengaytirish, iqtisodiy resurslarni ko'paytirish va zamonaviy trening texnologiyalarini joriy etishga bog'liqdir. Ayollar gandboli jismoniy, psixologik va taktik tayyorgarlikning mukammal uyg'unligini talab qiluvchi sport turi bo'lib, uning rivojlanish istiqbollari ushbu jihatlarni ilmiy asosda takomillashtirish orqali ta'minlanadi. Kelajakda ayollar gandboli global sport tizimining muhim qismi sifatida yanada rivojlanishi, xalqaro musobaqalarda raqobatbardoshlikning oshishi va sportchilar salohiyatining yanada kuchayishi kutilmoqda. Bu esa nafaqat sport sohasining, balki ayollar salomatligi va ijtimoiy faolligining rivojlanishida ham muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. "O'zbekiston sporti: rivojlanish va istiqbollar" – O. Hasanov, 2020.
2. Lidor, R., Ziv, G. "Physical and Technical Requirements of Team Handball Players." Journal of Strength & Conditioning Research, 2020.
3. Smith, J. "Modern Approaches to Female Athlete Development." International Journal of Sports Science, 2021.
4. "Gandbol sport turini rivojlantirishning dolzarb masalalari" – Abduraxmonov Saydillo Xakimovich. "Zamonaviy dunyoda innovatsion tadqiqotlar: Nazariya va amaliyot" nomli ilmiy, masofaviy, onlayn konferensiya.
5. Qosimova R.A., Do'sanov U.T. Gandbol (gandbol) va uni o'qitish uslubi. – Samarqand, 2011.
6. Sunatov, J. R., Rustamov, R., & Dustmurodova, M. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASIDA FONETIK TAHLIL JARAYONI. Modern Science and Research, 3(5), 191-195.

7. Normurodovna, A. M. (2025). OLIY TA'LIM MUASSASALARI HAMDA MAKTABLARDA INGLIZ TILINI O'QITISHNING O'XSHASH VA FARQLI JIHATLARI. Modern education and development, 37(3), 284-289.
8. Egamberdiev, K., Khidirova, N., Juraev, D. A., & Elsayed, E. E. (2024). Numerical solution of groundwater modeling for mountains regions of Uzbekistan. Discover Water, 4(1), 111.
9. Zohirov, K., Temirov, M., Boykobilov, S., Berdiev, G., Ruziboev, F., Egamberdiev, K., ... & Madatov, K. (2025). Electromyography-Based Sign Language Recognition: A Low-Channel Approach for Classifying Fruit Name Gestures. Signals, 6(4), 50.
10. Djumanov, J. X., Ishankhadjaev, O. A., & Begimqulov, D. Q. (2019). Egamberdiev Kh., Jumanov JJ Development Of A Hydrogeological Simulation Model Of Geofiltration Processes In Regional Aquifers Of Fergana Valley. In International Conference on Information Science and Communications Technologies (ICISCT). Tashkent, Uzbekistan (pp. 1-4).
11. Юсупов, Р. А., & Ишанходжаев, О. (2020). Egamberdiev Kh., Ахралов ШС Ер ости сувлари геофилтрация жараёнларини моделлашнинг дас-турий таъминотини ишлаб чиқиш. ТАТУ хабарлари” Илмий-техника ва ахборот таҳлилий журнали, 3, 55.
12. Djumanov, J. X., Zayniddinov, H. N., & Eshmurodov, D. E. (2020). Egamberdiev Kh. Mathematical Modeling of the Processes Formations of stocks in Low Water Period (on the example of the Karshi aquifer). International Journal of “Innovate Technology and Exploring Engineering (IJITEE)” ISSN, 2278-3075.
13. Axmedovna, B. S. (2025, February). Ingliz tilini o'rganishda o'zaro muloqotning ahamiyati. In International Educators Conference (pp. 318-325).
14. Сунатов, Д., Зикриллаева, Ф., АлишEROVA, Г., & Дустмуродова, М. (2025). Jahon adabiyotshunosligi rivoji. Объединяя студентов: международные исследования и сотрудничество между дисциплинами, 1(1), 124-126.

15. Сунатов, Д., Зикриллаева, Ф., Шерматов, Р., & Розимуродов, М. (2025). Amaliy tilshunoslik masalalari. Объединяя студентов: международные исследования и сотрудничество между дисциплинами, 1(1), 126-128.